

3. Ткаченко Ю. В. Конституційна законність як принцип конституційного ладу. *Форум права*. Київ, 2010. № 4 С. 875–883.

4. Поняття, властивості та принципи адміністративної відповідальності. URL: https://arm.naiu.kiev.ua/books/adm-vidpov/pages/rozdil_1.html.

5. Оніщенко Н. Принцип законності: природа та сутність в умовах демократичних змін. *Віче*. Київ, 2012. № 12. С. 2-4.

Юлія Лебедєва

викладач

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКІ ПРИНЦИПИ ПРАВ ЛЮДИНИ ЯК ОСНОВА РЕПРОДУКТИВНИХ ПРАВ І СВОБОД

Досягнутий рівень розвитку суспільства втілюється у впровадженні та дотриманні загальнолюдських принципів права, які є універсальним критерієм становлення правової системи. Такими, зокрема, є принципи верховенства права, гуманізму, демократизму, недискримінації та рівності. Кожен із них знаходить свій вияв як у системі права в цілому, так і в інституті репродуктивних прав людини.

Будучи визнаними у світі і закріпленими в системі міжнародно-правових актів, ці принципи стають обов'язковими для держав-учасниць. Прикладом можуть слугувати положення закріплені в Статуті Організації Об'єднаних Націй [1], Декларації про принципи міжнародного права, що стосуються дружніх відносин і співробітництва між державами відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй [2], Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод [3] та ін.

Так, принцип верховенства права втілюється в ідеї справедливості, рівності, свободи і гуманізму, формує правову систему держави і безпосередньо пов'язаний з регламентацією репродуктивних прав людини. Зазначений принцип розглядається і як принцип правової організації державної влади у суспільстві, в контексті “верховенства права над державою”; і у контексті співвідношення однорідних правових категорій – права та закону в системі регулювання суспільних відносин, у тому числі репродуктивних, їх ролі та місця в забезпеченні правопорядку, тобто в аспекті “верховенства права над законом” [4]. Важливо, що цей принцип ґрунтується на визнанні та беззастережному прийнятті найвищої цінності особи, невідчужуваності її прав і свобод [5], а норми права, що регламентують репродуктивні права, є не джерелом, а наслідком існування таких прав людини.

Принцип гуманізму є однією з найважливіших ціннісних характеристик цивілізованого суспільства. Ідеї гуманізму мають загальнолюдський характер

та означають юридичне закріплення репродуктивних прав особи та опосередкованих ними відносин між індивідом, державою і суспільством [6]. У сфері репродуктології принцип гуманізму втілюється у визнанні цінності людської особистості, невід'ємності репродуктивних прав і свобод, поваги до гідності особи і захисту від свавільного втручання у сферу її приватного життя. Окрім зазначеного, вказаний принцип є критерієм прогресивності соціальних інститутів та визнання права особи на репродуктивну свободу.

Принцип демократизму у сфері репродуктивних прав людини реалізується шляхом закріплення в нормах правового становища людини, порядку участі у здійсненні правової політики в досліджуваній сфері, у створенні й удосконаленні репродуктивного законодавства [6]. Важливо зазначити, що окрім цього, принцип демократизму демонструє дихотомію внутрішньодержавного та міжнародно-правового аспектів регламентації репродуктивних прав людини.

Недискримінація та рівність лежать в основі всього правового комплексу прав людини. Цей принцип визначає як застосування всіх прав людини, так і конкретне зобов'язання держави діяти без несприятливої дискримінації та позитивно вживати заходів для досягнення рівності всіх осіб. У сфері репродуктивних прав людини, нерівність, зокрема, може проявлятися у диференційованому доступі до репродуктивних послуг, у спроможності особи користуватися регламентованими законом процедурами та послугами, у здатності скористатися засобами правового захисту від зловживань у сфері репродуктології.

Важливо, що недискримінація є одним із аспектів зобов'язання держави діяти таким чином, щоб не створювати та не увічнювати бар'єри на шляху до рівності та здійснення репродуктивних прав, включаючи максимально досяжний рівень репродуктивного здоров'я для всіх осіб. Заходи щодо забезпечення недискримінації, включаючи забезпечення рівного правового захисту, можуть вимагати ширшої політики та програм, включаючи репродуктивну політику, спрямовану на розподіл ресурсів та пріоритети у всіх секторах суспільства, а також у рамках системи охорони здоров'я.

Підсумовуючи зазначене, можна дійти висновку, що загальнолюдські принципи права знаходять свій вияв в інституті репродуктивних прав людини шляхом: визнання та беззастережного прийняття найвищої цінності особи, невідчужуваності її прав і свобод; визнання того, що норми права, що регламентують репродуктивні права, є не джерелом, а наслідком існування таких прав людини; юридичного закріплення репродуктивних прав особи та опосередкованих ними відносин між індивідом, державою і суспільством; визнання цінності людської особистості, невід'ємності репродуктивних прав і свобод, поваги до гідності особи і захисту від свавільного втручання у сферу її приватного життя; закріплення в нормах правового становища людини, порядку участі у здійсненні правової політики в досліджуваній сфері, створенні й удосконаленні репродуктивного законодавства;

зобов'язання держави діяти у спосіб, щоб не створювати та не увічнювати бар'єри на шляху до рівності та здійснення репродуктивних прав, включаючи максимально досяжний рівень репродуктивного здоров'я для всіх осіб; забезпечення недискримінації, включаючи забезпечення рівного правового захисту, ширшої репродуктивної політики тощо.

Усвідомлення взаємозв'язку між загально визнаними правами та репродуктивними правами людини має першорядне значення для формування політики та програм у сфері репродуктивного здоров'я та прав людини, оскільки таке розуміння є запорукою належного забезпечення фактичної реалізації, захисту та поновлення репродуктивних прав особи.

1. Статут Організації Об'єднаних Націй. Київ : Департамент громад. інформації ООН, 2008. 69 с.

2. Декларація про принципи міжнародного права, що стосуються дружніх відносин та співробітництва між державами відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй : Декларація Орг. Об'єдн. Націй від 24.10.1970 р.
URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_569#Text (дата звернення: 09.02.2023).

3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини). *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 09.02.2023).

4. Петришин О. Верховенство права в системі правового регулювання суспільних відносин. 3-тє вид. Право України, 2010.

5. Дайсі А. Вступ до вчення про право Конституції. Анатомія лібералізму. Політико-правничі вчення та верховенство права. 2008. 678 с.

6. Гегель Г. Основи філософії права, або Природне право і державознавство. Київ : Юніверс, 2000. 336 с. URL: https://hromadalib.files.wordpress.com/2015/12/hegel_2000_grundlinien.pdf.

Ігор Наливайко

викладач

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ

Однією з цілей політики держави є сприяння соціальному розвитку, а її головною метою є «оптимальний розподіл ВВП між різними секторами національної економіки, соціальними групами та географічними регіонами» [1]. Одним із принципів грошово-кредитної політики є залучення та використання фінансових ресурсів для забезпечення соціальних гарантій населенню, розмір яких визначає розмір бюджету для перерозподілу через державу.